

Margreta Grigorova

*Uniwersytet Wielkotypnowski im. Świętych Cyryla i Metodego,
Bułgaria*

ORCID: 0000-0003-4416-371X

POLSKO-BUŁGARSKIE MOSTY WZAJEMNOŚCI

Historia polsko-bułgarskich stosunków kulturalnych wyraźnie wskazuje, że najbardziej owocne formy współpracy między naszymi narodami rozwijały się przy przyjaznym i obopólnym zainteresowaniu. Często były oparte na instytucjonalnym dialogu, ale nierzadko też na pojedynczych kontaktach twórczych, które stopniowo przybierały postać więzów instytucjonalnych. Owoce jednych i drugich z czasem stawały się uniwersalne i ponadczasowe.

Wzajemnie poczucie międzykulturowej przyjaźni trwającej od setek lat jest motywem obecnym w tym opracowaniu. Powstało ono na fundamencie wystąpień i tekstów przedstawionych na wspólnej polsko-bułgarskiej konferencji naukowej. Organizatorami jej były instytucje i osoby, które od lat ze sobą współpracowały. Z jednej strony to Katedra Badań Filologicznych „Wschód – Zachód” na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu w Białymstoku działająca pod kierunkiem prof. Jarosława Mariusza Ławskiego, głównego inicjatora współpracy naukowej. Współorganizatorem była zaś Katedra Sławistyki na Wydziale Filologicznym w Uniwersytecie im. Świętych Cyryla i Metodego w Wielkim Tyrnowie w Bułgarii pracująca pod kierunkiem prof. Tsenki Ivanovej. Katedra Badań Filologicznych „Wschód – Zachód” odznacza się swoją wyjątkową międzynarodową otwartością i powstała na tej bazie, budzącą respekt twórczością naukową. Do szerokiej komparatystycznej panoramy białostockich monografii niniejszy tom dodaje obraz stosunków polsko-bułgarskich.

Niniejszy tom zawiera teksty odzwierciedlające polsko-bułgarskie relacje w aspekcie kulturowo-historycznym, literackim i lingwistycznym. Łączą się w nim tematy z najdawniejszej historii z czasami współczesnymi, począwszy od wskazania głębokich korzeni słowiańskiego dualizmu neomanichejskiego w tekście Zbigniewa Kaźmierczyka oraz rozwoju kultu włodzimierskiej ikony Matki Bożej w kontekście pochodzenia Andrzeja Bogolubskiego z 1164 roku na Bułgarów, o czym

pisze Piotr Chomik, poprzez wskazanie form kultywowania pamięci o królu Władysławie III Warneńczyku i – w tym kontekście – ukazanie działalności powstałego ku jego pamięci Parku-Muzeum, o czym w swoim tekście pisze Nevyan Mitev.

Tematyka tomu oscyluje między zawsze potrzebnym powrotem do źródeł i oddaniem zasłużonej uwagi ludziom, którzy łączą polską i bułgarską kulturę, stają się teraz lub stali się dawniej żywymi mostami pomagającymi w przenikaniu się kultury bułgarskiej i polskiej. Takim węzłem jest twórczość malarzy rodem z Bułgarii, Dymitra Grozdewa i Georgi Andreeva, żyjący w Białymstoku, do twórczości których znajdujemy wielobarwne odniesienia w tekstach Jarosława Ławskiego i Michała Siedleckiego; z kolei Kornel Filipowicz, o którym pisze Weronika Szwedek, oraz prof. Kalina Bahneva i inni współcześni badacze literatury polskiej przedstawieni zostali w tekście Margrety Grigorovej.

Innym mostem są wskazane przez Annę Janicką przejawy empatii w publikacjach na łamach „Przeglądu Tygodniowego” (w kontekście gier politycznych) wobec tak ważnego wydarzenia z historii Bułgarii jak *Aprilsko Vastanie* (Powstanie Kwietniowe) z 1876 roku, które jest dziś traktowane jako szczyt bułgarskiego ruchu narodowowyzwoleńczego.

Kolejne więzy prezentują paralele i wydarzenia recepcyjne od lat 60. XIX wieku (przekłady Petka Sławejkowa w tekście Iveliny Mitevej i Milena Miteva) do pierwszej połowy XX wieku, kiedy rozwija się twórczość bułgarskiego klasyka i mistrza krótkiego opowiadania Elina Pelina, będąca obiektem dwóch analiz komparatystycznych – w kontekście twórczości Władysława Orkana (porównawcze badanie świata flory i fauny w tekście Agnieszki Trześniewskiej-Nowak) oraz prozy Zygmunta Niedźwiedzkiego (porównanie małych form narracyjnych w rozprawie Dariusza Piechoty).

Z twórcami „Młodej Polski” porównano z kolei bułgarskich poetów Penczo Sławejkowa (z Tadeuszem Micińskim w artykule Marcina Bajki) i Stojana Michajłowskiego (z Kazimierzem Tetmajerem w odniesieniu do koncepcji artystycznych mówiących o końcu wieku w tekście Aleksandra Christova).

Aspekt imagologiczny podnoszą Joanna Dziezic w tekście o obrazach Bułgarii i Polski w poezji Aleksego Chomiakowa oraz Steliana Aleksandrova i Oliwia Król, prezentujące różnorodne stereotypowe opinie o Polakach w dyskusjach na bułgarskim forum internetowym BG-Mamma.

Jedna publikacja w tomie wnosi orientację lingwistyczną: polskie i bułgarskie sposoby zwracania się do osób duchownych, swoistą etykietę językową, analizują w swej pracy Wirginia Mirosławska i Stanka Bonova (obie z ośrodka w Wielkim Tyrnowie).

Jako przedstawiciel strony bułgarskiej mogę powiedzieć, że teksty kolegów polskich dotyczące Bułgarii, jej historii i kultury są bardzo znaczące w tym tomie i niezwykle cenne pod względem naukowym. Poczuliśmy się zauważeni i docenieni, a także przybliżeni do kultury polskiej, którą tradycyjnie przyjmujemy jako wysoko rozwiniętą kulturę słowiańską i europejską z mocnym wkładem w dorobek kultury światowej.

Jednocześnie odkryliśmy nową wiedzę o sobie.

Każde zbliżenie kultur ma rolę poznawczą, a każdy kontakt obopólnie wzbogaca. Mamy nadzieję, że czytelnicy tomu uznają polsko-bułgarskie relacje przedstawione w artykułach za cenne i intrygujące.